

Кўшма

ХАЖИКАТИ

1990 йил 4 май
ЖУМА
№ 101 (4.895)

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади

Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади

Баҳоси 3 тийин

ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШ ЙЎЛИДА

Ўзбекистон ССР Статистика давлат комитети хабар қилади: 1990 йилнинг биринчи кварталда СССР халқ депутатларининг иккинчи сьезди қарорларига мувофиқ республика иқтисодийини соғломлаштириш ва унинг ижтимоий йўналишини кучайтириш юзасидан чора-тадбирлар ўтказилди.

Ишлаб чиқариш воситаларига нисбатан истеъмол буюмларини ишлаб чиқаришнинг илдамроқ ўсишига эришилди. Ноозик-овқат халқ истеъмол молларини ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожланди.

Хўжалик юретишнинг янги шакллари ва бошқарув ташкилий структуралари қарор топмоқда. 1990 йил биринчи кварталда 23 та саноат корхонаси, 148 та қурилиш ташкилоти, 632 та чакана савдо корхонаси, 619 та умумий оқ-қатланги корхонаси ва бошқа бир қанча корхоналар ижара пурағатига ўтиб кетди. Кооперативлар ва қўшма корхоналар сон кўпайди.

Бирқўш умуман халқ хўжалигини ривожлантиришда барқарорлик ва мутаносибликни эриштириш йўли. Мудрофаа саноати корхоналарини халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга мослаштириш сўст амалга оширилмоқда. Махсус этказиб бериш интизомни яхшиланмайти, истеъмолчиларга этказиб бериламан махсуслот ҳажми кўпайди, иш ҳақининг меҳнат унумдорлигига нисбатан илдам ўсиши сақланиб қолмоқда.

Пул муомаласи жиддийлашди, муомалаларда умумий пул миқдори ҳамон товар билан таъминланган ортиб кетмоқда. Бу эса истеъмол бозоридеги аҳолини мутаносиблаштириш имконини бермайти.

1990 йил биринчи кварталда республика халқ хўжалигини 6,8 миллион киши, шу жумладан давлат секторидеги (идораларнинг илгари бу ҳисобга киритилмаган ишчи ва хизматчилари билан бирга) 5,1 миллион киши ишлади. Қолқохчилар — 0,8 миллион кишини ташкил этди, кооперативларда (уриндошларнинг ҳисобга олмағанда) ва янги тартибдаги меҳнат фаолиятида 0,2 миллион, шахсий ердими хўжалигида 0,7 миллион киши банд бўлди. Деҳқон хўжалиқларида 0,7 миң киши, қўшма корхоналарда — 2,2 миң киши ишлади.

Давлат корхоналарида, муассасалар ва ташкилотларда кедрлер кўнимсизлиги ортди. Бу ходимларнинг бўшаётганлиги, давлат секторидан кооперативларга ўтаётганлиги, аҳолининг кўчиши билан боғланган.

Биринчи кварталда соғик оборотдан бюджетга 967,6 миллион сўм миқдориде пул тушди. Бу ўтган йилнинг шу давридаги даражасидан 90,6 миллион сўм ёки 10,3 фоиз кўпдир. Давлат корхоналари ва ташкилотларнинг фойдаси (даромади)дан бюджетга тушушлар кўпаймоқда. Биринчи кварталда ўтган йилнинг шу давридаги нисбатан 101,5 миллион сўм кўп шундай пул ўтказилди. Квартал пули 125,6 фоиз бажарилди.

Корхоналар ва ташкилотлар 1990 йилнинг биринчи кварталда 19,3 миллион сўм ёки ўтган йилнинг шу давридаги нисбатан 1,9 фоиз кўп фойда олдилар. Фойда олиш плани 109,8 фоиз бажарилди. Корхоналар ва ташкилотлар қабул қилмаётган пиллар тизим эмас. Масалан, январь-март ойи учун қабул қилинган план ўтган йилнинг амалдаги даражасидан 7,2 фоиз камдир.

Республика халқ хўжалигига кредит ажратмалар 1990 йилнинг 1 апрелида 13,2 миллиард сўмни ташкил этди, шундан 1,4 миллиард сўм (12 фоиз)нинг муддати ўтказиб юборилди.

Халқ хўжалигини ишчи ва хизматчиларнинг пул билан таъминлашда урғача ойлик ҳақи 1989 йилнинг биринчи кварталдаги 179 сўм ўрнига 1990 йил биринчи кварталда 190 сўмни ташкил этди, қолқохчилар меҳнатига ҳақ тўлаш — 96 сўмдан 101 сўмга етди. Иш ҳақининг ўсиши кўп жиқатдан уни давлат бюджетига ҳисобга ошириш юзасидан ўтказилмаётган тадбирлар билан, йил якунида бўйича ва кўп йил ишлаганини учун тўловлар кўпайтирилди, янги ставка ва оқладларга ўтказиш давлат таъминоти билан боғлангандир. 1990 йил 1 январидан бошлаб маданият ходимларининг иш ҳақи, 1 мартдан эса давлат арбитражи

идоралари ходимларининг иш ҳақи оширилди. Аҳоли ижтимоий истеъмол фондларидан 2142,7 миллион сўмлик тўло ва имтиёзлар олди. Бу ўтган йилнинг биринчи кварталдаги қараганда 2,4 фоиз кўпдир.

1990 йил 1 январдан бошлаб болаликдан ногирон бўлган кишиларга ойлик нафақа тўлаш 70 сўмга кўпайтирилди. Шу йил бошдан бошлаб ишчи ва мастер бўлиб меҳнат қилишни давом эттирмаётган пенсионерларга, шунингдек ишлаётган ногиронларга (иш ҳақи миқдоридан қатъи назар) тўла-тўқис миқдорда пенсия тўлаш тартиби белгиланди.

Аҳолининг пул даромадлари 6,3 миллиард сўмни ташкил этди ва ўтган йилнинг биринчи кварталига нисбатан 17,5 фоиз кўпайди. Пул даромадларининг ўсиш суръатлари аҳолининг моллар сотиб олиш ва хизматларга ҳақ тўлаш харажатларининг ўсиш суръатларидан илдамлаб кетди.

Аҳолининг СССР омонат банки муассасаларига қўйган омонатлари биринчи кварталда 398,7 миллион сўм кўпайиб, 7557,1 миллион сўмни ташкил этди. Бундан ташқари СССР омонат банкнинг 41,8 миллион сўмлик акцияларида сертификатлари сотилди.

3,4 миллиард сўмлик халқ истеъмол моллари (мева-сабзавот махсуслоти ва тухум махсуслотлари, бозор фонди ҳам шу ҳисобга қиради) ишлаб чиқарилиди. Бу ўтган йилнинг биринчи кварталдаги қараганда 217,8 миллион сўм кўпдир.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик давлат кооператив комитетининг бир қанча корхоналари ҳам янги атиқмаслиги сабабли 1989 йил биринчи кварталдаги нисбатан озик-овқат махсуслотлари чиқаришни қамайтирди. Самарқанд ва Тошкент тўш комбинатларида тўш ва қолбаса махсуслотлари, Қарши ва Самарқанд сўт комбинатларида қаймоғи олинмаган сўт ва мол ёки чиқариш қамайди. Ҳар ёки корхонадан бирда ўсимлик мойи ишлаб чиқариш қамайди.

Чакана товар обороти ҳажми 492,1 миллион сўм кўпайди ёки амалдаги нархларда 12,7 фоиз ортиб, 4,4 миллиард сўмни ташкил этди. Чакана товар обороти умумий ҳажми плани 105,7 фоиз бажарилди. Товар обороти ўсишининг учдан бир қисмига алкогольлик ичкиликларини сотиб ҳисобга ва моллар сотиб олиш ўрта группа чакана нархларини ошириш ҳисобга эришилди.

Озик-овқат махсуслотларини савдога чиқариш 4 фоиз кўпайди. Аҳолини эртаги сабзавот билан таъминлаш ҳамон жиддий муаммо бўлиб қолмоқда. Бу биринчи кварталда уларни ҳарид қилиш анча қисқарганлиги билан боғланган. Аҳолининг озик-овқат махсуслотлари билан барқарор таъминланмаганили қолқох бозоридеги нархларнинг анча ўсишига сабаб бўлди.

Совуш ва синтетик ювиш махсуслотлари сотиш нормаллаштирилганлиги кузатишмоқда, бироқ Бухоро, Сирдарё областларида ва Тошкентда уларнинг сотишининг талон системаси сақланиб қолмоқда.

1990 йилнинг биринчи кварталда ноозик-овқат махсуслотлар нархлари индекси 1989 йилнинг биринчи кварталдаги нисбатан 3 фоиз кўпайди. Жун ва шойи газалма, кийим-кечак ва ички кийим-кечак, устки трикотаж, резина поёбзал, парфюмерия-косметика ва тамаки буюмлари, металл ва чини-фаянс идишлар, рўзгор химияси моллари нархи 2 фоиз, мейбел, соғлар ва ил газалма, шире идишлар ва босма наешлар нархи 6 фоиз, музика асбоблари нархи 14 фоиз, зарғерлик буюмлари нархи 41 фоиз кўпайди. Жун рўмонлар, мўйна ва мўйна махсуслотлар, кигиз поёбзал, кир совуш, дастур, газета ва журналлар нархи ўтган йилги даражада қолди.

Товарларнинг айрим турларини сотиб олишдаги қийин-

чиликларга қарамай, саноат корхоналари сифатсиз махсуслот ишлаб чиқаришини давом эттирмоқдалар.

Аҳолига 472,5 миллион сўмлик пулли хизмат кўрсатилди. Бу 1989 йилдаги нисбатан 39,5 миллион сўмлик кўпдир. Шу билан бирга хизмат кўрсатишининг ўсиш суръатлари биринчи квартал учун йиллик планда кўзда тутилганидан (10,7 фоиз) пастроқ бўлди (9,1 фоиз). Шу даврга тўғри келадиган план ҳажмига қараганда 6,6 миллион сўмлик кам пулли хизмат кўрсатилди. Аҳолига пулли хизмат кўрсатиш планини Бухоро, Наманган, Тошкент, Қоразм областлари ва Тошкентдаги корхоналар ва ташкилотларга бажарди.

Машини хизмат кўрсатиш итисослаштирилган корхоналари аҳолига 130 миллион сўмлик хизмат кўрсатди. Бу 1989 йилнинг биринчи кварталдаги қараганда 3,6 фоиз кўпдир. Аҳолига маини хизмат кўрсатиш плани ошириб бажарилди. Шу билан бирга аҳолининг уй-жойлар, квартираларни ремонт қилиш ва қуришга, автотранспорт воситаларини ремонт қилиш ва уларга техника хизмат кўрсатишга, телерадио аппаратлари ва шу сингарилага бўлган талаби қандирилмади.

Алоқа корхоналари аҳолига 28,1 миллион сўмлик хизмат кўрсатди. Бу 1989 йилнинг январь-март ойларидеги қараганда 10,7 фоиз кўпдир. План 101,8 фоиз бажарилди. Шу билан бирга пошта алоқаси пошта мунозамлари ва перевозчиларни сақланганини тўла таъминлай олмайти, хат-хабарларни ўз вақтида етказиб берилмайтиликл қоллар кузатишмоқда. 1990 йил 1 апрелда умумфойдаланишдаги телефон тармоғи асосий телефон аппаратлари сони шу йилнинг 1 январидеги нисбатан 18,4 миңга (1,3 фоиз) кўпайди.

Пул билан таъминлаш барча мамбалари ҳисобидан умумий (фойдал) сакми 1175,6 миң квадрат метри 15,7 миңга шинам квартира фойдаланишга топширилди. Бу ўтган йилнинг шу давридаги нисбатан 22 фоиз кўпдир.

Давлат маблаглари ҳисобига йиллик плани бажариш 16 фоизни ташкил этди. Корхона ва ташкилотларнинг ўз маблаглари ҳисобига қуриган уй-жойлари улчиш ўтган йилнинг биринчи кварталдаги нисбатан икки баравар кўпайди.

Қорақалпоғистон АССР, Андижон ва Жиззах областлари, шунингдек Тошкент шаҳри давлат марказлаштирилган маблаглари ҳисобига уй-жойларини топшириш биринчи квартал режисини бажармадилар.

Пул билан таъминлашнинг барча мамбалари ҳисобига 14,8 миң ўрилли умумий тўлим мактаблари, 4,5 миң ўрилли мактабга тарбия муассасалари, 540 ўрилли хунар-техника билим юрлари қурилди. 510 ўрилли касалхона, қабер сменада 1350 беморни қабул қилмайдиган амбулатория-поликлиника муассасалари, 1600 ўрилли клуб ва маданият уйлари ишга туширилди. Ўтган йилнинг шу давридаги нисбатан касалхоналарини ишга тушириш 30 фоиз, поликлиникаларини ишга тушириш 11 фоиз, клублар ва маданият уйлариини ишга тушириш 28 фоиз қисқарди.

Қорақалпоғистон АССР, Бухоро области ва Тошкентда давлат марказлаштирилган маблаглари ҳисобига умумталим мактабларини ишга тушириш биринчи квартал плани бажарилмади. Самарқанд области касалхоналарини фойдаланишга топшириш, Сирдарё области эса клублар ва маданият уйлариини фойдаланишга топшириш планини удаллай олмадилар.

Республикада экология вазиати жиддийлашганга қолмоқда. Тошкент, Ангрн, Андижон ва бошқа шаҳарларда ҳаво ҳавасида ифослантурувчи моддаларнинг тўпланганили йўл қўйиб бўладиган нормалардан 5 баравар ва ундан ҳам юқоридир. Бу Тошкент ТЭЦСи, Ангрн ГРЭСи, Ангрн резина-техника заводи ва Андижон гидролик заводининг айби билан содир бўлмоқда. Зарарли моддаларнинг эп-песига чиқиб кетиши атмосфераининг ҳолатига жиддий

(Давоми 2-бетда).

Шу кунларда Душанк районидеги далада ажайиб манзаранинг гувоҳи бўласиз. Ҳар жойда ям-яшилликнинг уйғурлашгани — раис ўсимлигининг гуриқлар фўсаганлигига кўзнинг тушади. Райондаги 2-бўғдорчилик совхозини ишчилари ҳам бир даладан қайта-қайта ҳосил олиш ва чорва озуқасини бойитиш мақсадига 25 гектар майдонга раис эқидлар Ҳозир кунга 50—60 тоннадан янги ўрилган қўқпоқ чорвачилик фермаларига ешма-пеш ташиб келтирляпти. Майдон ҳосилдорлиги 300 центнерни ташкил этмоқда. Чорвадорлар хурсанд: сингирлар махсусдорлиги бирдан кўтарилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Пешқадам эвено бошлиги Мамарайим Тувалов (ўнгда) ва механизатор Авазбек Жоққобилов. 2. Урим-янғим давом этмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ҲАМИША САФИМИЗДА

Совет халқи ота ва боболаримиз, акаларимиз ва опаларимизнинг мисли қўрилмаган мардик байрами — Галаба кунини кутиб олишга тайёрланмоқда. Республикада фронт ва фронт ортининг кўпгина қаҳрамонлари истиқомат қилишади.

3 май кунини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетинида уруш ва меҳнат ветеранлари билан учрашув бўлди.

Учрашувда Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Н. А. Каримов нўти сўзлади.

У соҳ-соқоллари қордек оплоқ кишиларни ўтган биринчи май билан, Улуғ Ватан урушида қозонилган галабанинг ақниллаши келатган 45 йиллиги билан самийий табриқлади.

Миллон-миллон ватанпарварларини галабага қўшган ҳиссаси салмоқли. Ўз куч-гайратларини бирлаштирган совет кишилари ёвуз душманга қаршилик кўрсат олдилар. Ветеранлар Ҳозир ҳам сафимизда. Улар қайта қуришда, ёшларни байналмилалчилик ва ватанпарварлик руҳида тарбиялашда фаол қатнашмоқдалар. Ватанимиз мамлакатимизни ҳимоя қилишга, унинг қудратини мустаҳкамлашга шахсан ҳисса қўшган кишиларни эслайтиш ва қадрлайди.

Мамлакатимиз Ҳозир мураккаб даврни бошланган чирмоқда. Партия бошлаб берган илқилобий ўзгаришлар омманинг иқодий фаолигини ривожлантириш учун кенг имкониятлар омонда. Жумҳуриятимизда қишлоқ аҳлини ер билан таъминлаш, янги тартибда уй-жой қурилишини ривожлантириш, ижтимоий ва бошқа масалаларни ҳал этиш юзасидан катта тадбирлар амалга оширилди. Бироқ иқодий ўзгаришлар билан бир қаторда ҳали анчагина муаммолар сақланиб қолмоқда. Минглар ёшлар, айниқса аҳоли зич яшайдиган районларда ўзлари учун қизиларк иш билан таъминланмаганлар.

Бундай оғир вазиятда мавжуд қийинчиликлардан фой-

даланиб қолишга, адоват келтириб чиқаришга, турли миллат вакиллари ўртасида нифоқ уруғини соғишга ури-наётган одамлар пайдо бўлмоқда. Учрашувда Ҳозир миллатлараро муносабатлар муаммоларини фаолроқ ҳал этиш, мамлакатимиз халқларини ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга, ҳар қандай ақидапастларга муносиб зарба бериш зарурлигини таъкидланди. Мавжуд муаммоларини ҳал этиш учун умумий куч-гайрат, барча соғлом кўчларини жалб этиш зарур. Бунда ветеранлар кўп ишларни қилишлари мумкин. Улар ўзларининг аниқ партиявий позицияларини, ҳаётий тажрибаларини ёш авлодга ўргатишлари керак.

Ўзбекистон ССР ҳокимият органлари, дейилди учрашувда, миллатидан қатъи назар республика меҳнатқашлари турмушини яхшилаш учун бундан кейин ҳам қўлларини келган барча ишларни қилдилар. Уруш ва меҳнат ветеранлари алоҳида эътибор ва ҳурмат билан қўришиб олинади. Партия органлари, ҳукумат улар билан, барча меҳнатқашлар билан Ўзбекистонни ривожлантиришнинг энг муҳим масалаларини юзасидан маслаҳатлашиб иш юрилади.

Учрашувда Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округининг қўмондои генерал полковник И. В. Фуженко, уруш ва меҳнат ветеранлари Ўзбекистон Жумҳурият кенгашининг раиси Г. Г. Гуломов сўзга чиқдилар.

Ўзбекистоннинг турли вилоятларидан сўзга чиққан ветеранлар ўз ишларига айтилган самийий сўзлар учун қизгин миннатдорчилик билдиришти. Улар ҳар доим партия билан бўлишга, қайта қуриш иши учун кучларини амааслиқка ваъда бердилар.

Учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари А. С. Екимов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Ҳамидов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсанов қатнашдилар.

(ЎЗАТ).

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг фармони КЎП БОЛАЛИ ОНАЛАРГА НАФАҚА МИҚДОРНИ КЎПАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Кўп болали оналарнинг моддий аҳолини, ёш авлоднинг ўсиш шaroитларини яхшилаш муҳим аҳамиятга эга эканлиги ҳисобга олиниб, Ўзбекистон ССРда кўп болали оналарга ҳар ойда тўланадиган нафақа миқдори 1990 йил 1 июлдан бошлаб икки баравар кўпайтирилсин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг фармони «НАВРЎЗ» ХАЛҚ БАЙРАМИНИ ЎТКАЗИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Совет жамиятининг снёсий, маънавий-ақлоий жиқатдан янгилаш жараёнида халқларнинг миллий ўзлигини англаштиришга, хоҳиш-иродаларини кенг изҳор этишларига янги омили ба-йишлади. Бутун мамлакатда бўлганидек Ўзбекистонда ҳам тарихий ва маданият меросига, халқнинг азалий миллий анъаналари ва урф-одатларини тиклашга қизиқиш кучаймоқда. Қадимий халқ байрами — «Наврўз»нинг тикланишини республикамизнинг бутун аҳолиси мамнуният билан маъқуллаб, кўтаринки руҳ билан кутиб олди. «Наврўз»нинг байрам қилиниш таран халқ анъаналари ерга ва табиатга эҳти-

ҳи иродасини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, халқнинг чинакам таракқиети ва гуллаб-яшнашини таъминлаш, унинг маънавий имониятларини бойитиш зарурлигига асосланиб:

1. Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасини ҳудудидан ҳар йил 21 март кунини дам олиш кунини ва умумхалқ «Наврўз» байрами кунини деб эълон қиламан.

2. Республика ташкилот комитетига, барча маҳалла ва уй комитетларига, халқ депутатлари район, шаҳар ва област Советларига, Қорақалпоғистон АССР Олий Советига байрамни ўтказишда зарур шaroит яратганликлари ва республика меҳнатқашлари ҳамда аҳолиси-га ердан қўрсатганликлари учун миннатдорчилик билдириман.

3. Республика Министрлар Совети, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети министрликлар ва идораларнинг, халқ депутатлари област Советларининг таъинидаги мувофиқ байрамга катта ҳисса қўшган, халқ анъаналари ва расм-русумларини бойитган клублар, маданият саройлари, театрлар ва концерт ташкилотларининг энг яхши коллективларини пул мукофотлари билан тақдирласинлар.

4. Министрликлар ва идораларнинг халқ депутатлари маҳаллий Советлари, ижтимоий комитетларининг, корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, кооперативлар, қолқох ва совхозларнинг раҳбарлари етим болалар, насал ва ногирон болалар, катта ёшдаги ёлғиз кишилар, кўп болали оналар, аҳолининг камбағал қисмига муттасил гамаҳурлик қилинган уларга, ҳар томонлама амалий ердан қўрсатинлар, бўлган одамларда меҳр-муруват, раҳмдиллик ва саҳийлик туйғуларини тарбияласинлар.

5. Мусиқа, театр ва кино санъатини, миллий хореография ва қўшиқчилик иқодийтини ривожлантиришдаги катта хизматлари, «Наврўз» байрамини ва ушбу байрамга бағишланган зулқисис телекўрсатувини тайёрлашда ҳамда уни ўтказишда фило-корона меҳнат қилганлигини, юксак профессионал маҳорат кўрсатганлигини ҳисобга олиб, қуйидаги ўртоқларга фахрий унвонлар берилин:

Аброрхўжаев Асрорхўжа Аҳмедович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика радиоси «Еш-лик» бош редакциясининг шарҳловчиси; Тургунов Абдуҳаким Ид-

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ АРТИСТИ

Исмомлов Ҳошимжон — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети Ю. Ражабий номли «Маком» ансамблининг бош раҳбари;

Нурмухамедов Бадал — Оқунбобов номи республика еш томошабинлар театрининг актери;

Пўлатов Суръат — Муқимий номи республика ўзбек мусиқали драма театрининг аканчиси;

Садъев Ҳайрулла Ҳамидович — А. Қарҳор номи республика сатира театрининг актери;

Шарипов Хусан Ортиқович — Муқимий номи республика ўзбек мусиқали драма театрининг аканчиси;

Юнусов Обид — «Еш-гвардия» ўзбек давлат драма театрининг актери;

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН САНАЪАТ АРБОБИ

Зиялхамедов Садриддин Муҳиддинович — К. Ерматов номи «Ўзбекфильм» киностудиясининг бош расмоси;

Маҳмамов Мелибой — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика радиоси «Еш-лик» бош редакциясининг бош расмоси;

Саломов Пўлат Раҳмонович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика радиозиттириш ва телевидение ишлаб чиқариш бirlашмасининг бошраси;

Саломов Пўлат Раҳмонович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика радиозиттириш ва телевидение ишлаб чиқариш бirlашмасининг бошраси;

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРТИСТ

Нурчиёва Муножатхон Абдулвалиева — М. Қорнқубов номи ўзбек давлат филармониясининг эҷакхон хонандаси;

Исомов Дилмурод Муҳитович — М. Қорнқубов номи ўзбек давлат филармониясининг эҷакхон хонандаси;

Комиллов Қарамон Садриддинович — композитор. Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети Дони Зокиров номи халқ чолу асбоблари оркестрининг концертмаэстери;

Маҳмамова Тамара Маҳмамова — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика телевидение ижтимоий-снёсий кўрсатувлар бош редакциясининг режиссери.

рисович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети «Ахборот» бош редакциясининг бўлим мудир.

Еқубов Азиз — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика радиоси болалар ва ўсимлар учун эшиттиришлар бош редакциясини бош муҳаррирининг ўринбосари;

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АЛОҚАЧИ

Асроров Абдуасатор — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика телемаркази кўчма телевидение станциялар цехининг катта инженери;

Комолкин Анатолий Дмитриевич — Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги Андижон радиозиттириш ва телевидение кўрсатувларини узатувчи марказ инженери;

Раҳимов Тоҳир Рафурович — Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги радиоалоқа, радиозиттириш ва телевидение ишлаб чиқариш бirlашмасининг бошраси;

Саломов Пўлат Раҳмонович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозиттириш комитети республика радиозиттириш ва телевидение ишлаб чиқариш бirlашмасининг бошраси;

КПСС Устави лойиҳаси—муҳокамага

КОММУНИСТ ҲАЁТИНИНГ ҚОНУНИ

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг давра суҳбати

Оққўрғон район коммунистлари, партиячилар КПСС Устави лойиҳасини манфаатдорлик ва дахлдорлик туйғуси билан қизғин муҳокама қилмоқдалар. Бошланғич партия ташкилотларида бўлиб ўтган ҳисобот-салоҳоти йиғинларида муҳим ҳужжатнинг ҳар бир моддаси юзасидан баҳс-мунозаралар юритилди, қимматли таклифлар ўртага ташланди. Район партия конференциясида ҳам лойиҳа ҳар бир нотиқнинг диққат марказида бўлди.

Яқинда Оққўрғон районда «Қишлоқ ҳақиқати»нинг давра суҳбати ўтказилди. Унинг иштирокчилари — район партия комитетининг инструктори И. Тошматов, Қуйбўтаево номидаги колхоз иккичиси, Тошкент вилояти партия комитетининг аъзоси А. Шербўтаева, Илчи қишлоқ Советининг раиси Т. Алижонов, Тошкент трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг Оққўрғондан бўлимааси цех партия ташкилотининг котиби, спесар Т. Аскарлов, партия ветерани К. Ким, Ҳамид Олимжон номидаги колхоз партия комитетининг котиби Б. Бойбўтаев, уруш ва меҳнат ветеранлари район кенгаши раисининг ўринбосари И. Маловица, район «Мўл ҳосил учун» газетаси муҳаррирининг ўринбосари Б. Йўлдошев ўртоқлар ҳам ошқора фикр юритиб, аниқ таклифларни ўртага ташладилар.

СУРАТДА: «Давра суҳбати» иштирокчиларидан бир гурӯҳи. Х. АВВАЛОВ олган сурат.

И. Тошматов: ДИЛДАГИ ГАПЛАР

Райком бошланғич ташкилотлар, фаолларга суйланган ҳолда конференцияга қизғин таъбирларни қўриб, Меҳнатқашларнинг фикри, уларнинг ўйлашлари ва муаммолар чуқур ўрганилди. Анжуман ишчилар, ўзаро таллашчилар, танқид ва ўз-ўзини танқид руҳида ўтиб. Биз сабақлардан хулоса чиқариб одамларга яқин бўлишга, уларнинг мулқат ишончини қозонишга, ижтимоий соҳа муаммоларини тезроқ ҳал этишга астойдил ҳаракат қилаймиз.

Ҳозирги кунда район меҳнат коллективларида 87 та бошланғич, 121 та цех партия ташкилотлари, 30 та партия группаси фаолият юритмоқда. Улар атрофида 2,736 коммунист уюшган. Аксарияти давр руҳини қалбдан ҳис қилмоқда. Таъбирдорлиги, ташкилотчилиги, ташаббускорлиги билан қайта қуриш манфаатларини қатъий туриб ёқмоқда. Ҳамид Олимжон номидаги колхозларнинг коммунистлари барча соҳани бирдек ривожлантиришга эришмоқдалар. Райком хайри ҳаракатларини қўллаб-қувватламоқда. Яширмаман: авваллари қуйи бўғинга эътибор оғиздангина бўларди. Партом котибларининг нуфузини ошириш, эркинликлар яратиб кутлгандек эмас эди, Оммавийсиёйиш ишлар янгиҳа талаблар асосида олиб борилмасди.

Қайта қуриш шарофати тўғрисида партиявий иш усули, одамларнинг эрга, техникага муносабати ўзгарди. Тежамкорликка алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳисобот-салоҳоти йиғинларида

Т. Алижонов: ДАВР ТАЛАБИ

Лойиҳанинг кўпгина қондалари бизнинг ҳаётга, партия ишига қарашлиларига мос тўшди. Унда амалдан Уставада бўлмаган янги фикрлар кўп. «КПСС, унинг барча ташкилотлари СССР Конституцияси ва Совет қонуналари доирасида иш олиб боради. Партия ташкилотлари ва комитетлари ўз вазифаларининг давлат ва ҳўналлик идоралари вазифалари билан аралаштириб юборилишига йўл қўймайдилар, партиянинг сиёсий йўлини уларда ишлаётган коммунистлар орқали ўтказадилар» деб жуда ўринли таъкидланган. Бу қондалар ўз худудида аста-секин чинакам ҳокимиятга эга бўлаётган маҳаллий Советлар билан партия ташкилотларининг ўзаро муносабатига ҳам тааллуқлидир. Фақат улар қорозда қилиб кетмаслигини, кўнглик турмуши-мида ўз ифодасини топишини жуда-жуда истардик.

Сегизов номидаги совхоз партия комитетининг аъзоси сифатида — аттестация комиссияси раисининг ўринбосари вазифасини бажараётиман. Партия аъзосига юксак талаблар қўйлаётган ҳозирги шароитда бу юмуш қанчалик муҳим ва масъулиятли эканлигини хусусида гапириб ўтиришга ҳоҳат бўлмас керак. Бироқ лойиҳада коммунистлар аттестация масалалари четлаб ўтилган. Шунинг учун вақти-вақти билан аттестация ўтказиб турилишини Устав талабига айлантиришни таклиф қиламан.

ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШ ЙЎЛИДАН

Кейтириб чиқарди. Сув ресурсларига етказилган зарар 6 миллион сўмдан кўпроқни ташкил этди.

Усилик ва ҳайвонот олами-ни муҳофазат этиш соҳасида 1,4 млн марта бузишларга йўл қўйилганлиги аниқланди, 4,3 млн сўм микродозда жеримелер солинди, етказилган зарар учун 132 миллион сўм ҳақ талаб қилинди.

1990 йилнинг биринчи кварталида 20,7 мингта жойид содир этилганлиги қайд этилди. Бу ўтган йилнинг шу давридаги нисбатан 9 фоиз кўндир. Ҳар етти жиноятдан бири — оғир жиноятдир.

Жиноятчилик қарийб ҳамма жойда, айниқса Наманган об-ластада — 37 фоиз, Андижон об-ластада — 35 фоиз, Хоразм об-ластада — 24 фоиз ортди. 1990 йилнинг биринчи кварталида агросаноат комплекс-

К. Ким: ДЕМОКРАТИЯСИЗ МАРКАЗЧИЛИК ЗАРАРЛИДИР

Устав лойиҳасининг учинчи боби шундай бошланади: «17. КПСС ишлаб белинган ҳар бир территорияда белгиларга қараб демократик марказчилик қондаси асоси қурилади...». Мен партиянинг ижтимоий, озчиликнинг кўпчилига бўйсунушини, юқори органларнинг қарорлари қуйи бўғинлар учун сўзсиз мажбурийлиги қондаларни кўзда ту-тувчи бундай асосий қондаларга қарши эмасман.

Лекин юқоридagi жумла барбир ишнинг ўйнаша мажбур қилади. Назаримда демократик марказчиликни ўйлашмасдан, кўр-кўрона амалда жорий этиш турғунлик деб аталаётган даврга ози-кўлими сабаб бўлди. Сир эмас: одатда фақат марказчилик тушунаси амал

Б. Йўлдошев: МАЪҚУЛЛАЙМАН

дан шаҳар ва район партия комитетлари бюро аъзолари, котибларини назарда тутаяман. Айнан шундай талаб давр руҳига, демократия ва янгилаш руҳига мос келади. Бошқача айтаганда, КПССнинг ички турмушини демократиялаштирмай туриб, омманинг партияни қўллаб-қувватлашига умид қилиш қийин.

Бошланғич партия ташкилотлари мустақиллигини ошириш тўғрисидаги масала жуда муҳимдир. Уларнинг талабларига қўлоқ солиш, ишонийларини ошириш вақти етди. Янги Уставини

И. Маловица: КАМТАРЛИКМИ, ОРТГА ЧЕКНИШИМИ?

Партияга ишоч-эътиқод оўсайган, мамлакат ўз тараққийотининг мураккаб босқичини бошдан кечираётган ҳозирги вазият коммунистлардан алоҳида масъулият талаб қилади. Т. Жуманов, Н. Вольшевский, Ю. Оққўлов, С. Раҳмонов, Т. Хусанова сингари уруш ва меҳнат ветеранлари айна кезларда аҳоли ўртасида катта тарбиявий ва тушунириш ишлари олиб бормоқдалар. Лекин бу камлик қилади, албатта. Барча тарғиботи ва ташвиқотчилари, мафкура ходимларини бирлаштириш лозим.

КПСС Устави лойиҳасида бошқа камчиликлар ҳам бор. Масалан, КПСС сағига қабул қилиш бўйича цех партия ташкилотларининг ҳуқуқ ва мажбуриятларини аниқлаштириш лозим. Уларнинг қарорлари узул-кесиллиги ёни партия комитети тасдиғига муҳтож, бу ҳам маъмул. Партия билетини топиришда шундай тартиб ўрнатилмас керак: райком котиби бошланғич ташкилотга келиб, коммунистлар, партиячилар ва ветеранлар иштирокида таъинлаш равишида топириши лозим.

Т. Аскарлов: ТАКЛИФЛАРИМ ШУКИ...

қабул қилинишига қарши-ми. Чунки бу ёшда киши ҳаётининг аччиқ-чуқунини топишга улгурмайди, у ёки бу муаммо хусусида аниқ муносабат бундиролмайди. Биз қабул қилиш муқддатини камида икки йил орқали суриш тарафдоримиз. Бундан таш-

қабул қилинишига қарши-ми. Чунки бу ёшда киши ҳаётининг аччиқ-чуқунини топишга улгурмайди, у ёки бу муаммо хусусида аниқ муносабат бундиролмайди. Биз қабул қилиш муқддатини камида икки йил орқали суриш тарафдоримиз. Бундан таш-

А. Шербўтаева: НОАНИҚЛИКЛАРГА ЎРИН ҚОЛМАСИН

Урта мактабни битириб, кадрдон колхозимда қолдим. Ҳалол меҳнат қилишни улгурмайди. Ҳамдан қиёс, пахта иши билан яшайдим. Қийин дамларда одамларга суйандим. Мўл, арзон ва сифатли ҳосил етиштириш сирларини кунт билан ўргандим. Одамларимизнинг баҳоси йўқ. Оққўрғил, том маънода пахтапарвар кишилар улур. Ҳозирги кунда бригада цех партия ташкилоти котибиман. Ҳайдовчи С. Омонов, сувчилар К. Халилов, К. Бозоров ва бошқалар чинакам фидойилик кўрсатиб ишлаб, ҳар қандай шароитда ҳам ваъданинг устидан чиқинмайди. Аммо ҳамма КПСС аъзолари ҳам жонқуярлик кўрсатишяпти, деб айтолмайман. Баъзида юз-хотир, келишувчанлик қилиб, ҳўжаликка катта эътибор берилганлиги сезмайди. Баъзилар йиғилишларга мунтазам қатна-

Б. Бойбўтаев: ЛОҚАЙДЛАР ЙЎҚ

Колхозимизда КПССнинг янги Устави лойиҳасига лоқайд қаровчи одам йўқ. Коммунистлар тўғрисида гапириб ўтирмайман: улур ҳисобот-салоҳоти йиғилишида ўз нуқтаи назарларини рўй-роҳ айтишди.

Шундай таклиф кўп марта айтилди: бошланғич партия ташкилотларида ҳам ҳисобот ва салоҳотлар ҳар беш йилда ўтказилсин. Бошқа вақтларда партом секретари ва аъзолари, фаоллар омма билан жонли мулоқотда бўлсинлар, дала ва фермалар, истиқомат жойларида аниқ амалий ишлар билан шуғуллансинлар. Партия йиғилишлари, ҳозир талаб қилингандаек, ҳар ойда эмас, зарурат туғилишига қараб ўтказилсин. Район ва область пленумлари кун тартибидан андоза олинмасин, маҳаллий вазиятдан келиб чиқиб, ўз таклифларини айтишсин. «КПСС ветерани» уювония бериш учун стаж ўттиз йилдан ошмаслиги керак. Партияга ёши йигирмадан кам бўлмаган, партия ташкилоти ишида фаол қатнашиб туривчи кишилар қабул қилинсин. Мен билдирган мулоҳазаларини ай-ширларга тўхтайдим, холос. Партия ветеранлари М. Тўланов, К. Абдуллаев ва бошқалар гоат фаолилик кўрсатмоқдалар. Бригада бошлиғи, партияси А. Раҳмоновнинг

тида, мунтазам тўлаб турилади.

4-банднинг иккинчи сўз бошисиде «КПСС ветерани» фахрий уювон бериш тўғрисида тўхтайдим. Менимча, бундай уювон олиш учун партия сағига 40 йил бўлиш жуда узоқ муқдат. Айниқса, партия соҳасида оғир вазифаларда ишлаган кишилар учун бу сира тўғри келмайди. Шу боисдан 30 йил етарли деб ўйлайман.

Давра суҳбатини махсус муҳбири И. АҲМЕТОВ ёзиб олди.

Қайта ишлаш саноати объектлари қурилиши белгиланган режаслардан орқеда қолмоқда. Биринчи кварталда давлат капитал маблағлари йиллик лимитининг 15 фоизидан фойдаланилди, бу рақам озиқ-овқат саноатида 16 фоизни, гўшт-сут саноатида 17 фоизни, қўш-қўш саноатида ва омухта ем саноатида 11 фоизни ташкил этди.

Ташки савдо ташкилотлари махсус келтириш ва махсус тобориш ишларини амалга оширишни давом эттирмоқдалар.

Биринчи кварталда республиканинг социал-иқтисодий ривожланиши ақуналари ишлаб чиқариш структураси ижтимоий йўналишини қайта қуриш, ресурсларини қайта турлари-дан самарали фойдаланиш, иқтисодий ислохотни жадаллаштириш ҳақ ҳўжалигини бошқаришда тўб ўзгаришларга эришиш йўлини зўр қатъият билан амалга ошириш зарурлигини кўрсатмоқда.

[ЎТАГ]

«НАВРЎЗ» ХАЛҚ БАЙРАМИНИ ЎТКАЗИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Боши 1-бетда).

Муҳаммадов Шавкат — М. Қориқубов номи ўзбек давлат филармониясининг чолғувчи солисти;

Ражабов Тоҳир Юнусович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети Дони Зокиров номи халқ чолғу асбоблари оркестрининг концертмейстери;

Савдиев Ёлдор Ҳабибович — Ўзбек давлат «Еш гардия» драма театрининг артири;

Суянова Замира Ражабова — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети доторчи қизлар ансамблининг яққон хонандаси;

Хайдаров Нуриддин Исмоилович — М. Қориқубов номи Ўзбекистон давлат филармонияси «Шодлик» давлат ашула ва рақс ансамблининг яққон хонандаси;

Юсулов Муҳаммадсоли Абдуллаевич — Фарғона ўзбек мусикали драма ва комедия театрининг актери;

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН МАДАНИЯТ ХОДИМИ

Умархўжаев Рихсиҳўжа Сайфиёвич — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети республика телемарказининг бош овоз режиссери;

Хурсамов Холиқ — Сурхондарё вилояти «Бойсун» халқ фольклор ансамблининг боши раҳбари;

КУЙНАМЛАР

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИНING ФАХРИИ ЕРЛИГИ

БИЛАН МУКОФОТЛАНДИ

Абдувалиев Анваржон — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети ахборот бош редакциясининг бўлим мудири;

Асадуллаев Марат Махму-

комитети республика радиозастиртиш ва овоз ёзиш уйи ишлаб чиқариш лабораториясининг катта инженери;

Қўшоқов Ғайрат Аҳмедович — Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги радиозастиртиш, радиоалоқа ва телевидение республика ишлаб чиқариш бирлашмаси ишлаб чиқариш-техника лабораториясининг бошлиғи;

Манипов Абдуваҳоб Зоирович — Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги радиозастиртиш, радиоалоқа ва телевидение республика ишлаб чиқариш бирлашмаси 1-радиореле цехининг смена инженери;

Мирзаев Раҳматулла Хидойетович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети республика телевидениесининг директори;

Мифтахудинов Мидхат Муслимович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети республика телемаркази видеомагнит ёзувлари цехининг инженери;

Муҳаммадова Маънура Насриддинова — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети республика радиоси мусикали эшиттиришлар бош редакциясининг бўлим мудири;

Норматов Абдумутал — Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги радиозастиртиш, радиоалоқа ва телевидение республика ишлаб чиқариш бирлашмаси «Чорвоқ» ретрансляция станциясининг электр монтери;

Раҳматов Маҳмад — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети республика телевидениесининг бўлим мудири;

Хароева Хасан Ермухамедович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети республика телевидениесининг бўлим мудири;

Шоалимов Шоазиз Шоазимович — Ўзбекистон ССР Давлат телевидение ва радиозастиртиш комитети республика радиоси Тошкент ва Тошкент области учун эшиттиришлар бош редакциясининг бўлим мудири;

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

БУЮК ҒАЛАБАНИНГ 45 ЙИЛЛИГИГА ХАЛОСКОРЛАР

Бугун эл-юрт қатори Халил Жалилов хонадонида ҳам катта байрам, тантана. Ҳаммаёнда гул. Хонада энгил куй янграйди. Ана-ука, опа-сингил, келин-куёв, нева-эваралар уни улуғ айём билан табриклагани келишган. Халил Абдуллаевич бу файзли кун, гулгун чехраларга қараб туриб беҳтиёр онасини хаёлидан ўтказди. Бундан 5—6 йил бурун опоқ доқа рўмолининг бир учини елкасига ташлаб, бир гапириб, ўн қўлиб, юз-кўзларидан нур ёғилиб онажони Қўриқон ая ҳам уни кутлаётган келар эди. Муҳтарам зот ўзининг иссинг бағрига босиб панаҳасидан ўпаркан, «шондан бегим, суянган тоғим, халоскорим» деб ардоқлар эди.

Халил отадан эрта етим қолганиданми, унинг меҳрига тўймай қийинчиликда катта бўлганиданми, ҳар нечук она-бола бир-бири ларига жуда суянишиб, маслаҳатга, сирдош бўлиб қолган эди. Шу сабабданми, Халил ёшлтидан доим ниманингдир ташвишда юрадиган, бирор учун, умумий учун жонини қўйдирадиган, тўғри сўз, кўнгли тоза, ҳалол одам бўлиб ўси. Оназор турмуш қийинчиликларига қарамай бир этак бола бўлиб ўзи емай едириб, киймай кийдириб, Халилни олий ўқув юртида шифокорликка ўқитди. Энди оғзи ошга етай деганда уруш бошланди, 1942 йили эл қатори жигаргўша си ҳам жангга кетди. Она зор-зор йиғлади.

— Нега йиғласиз, онажон? — деди Халил унинг кўксига бошини қўйиб овуртган.

— Мен, ахир, борса келмас жойга кетаётганим йў.

— Келиши гумонга кетаётганини учун йиғлайман, буйингдан онанг ўргулсин. Сафаринг бехатар бўлиб, болажоним. Қаторингдан хато бўлма, ой боғи омон кел, — деб уни йўлга кузатган эди онаси.

Шу вақт «сангори экран»да сеvimли хонаниданг юракларга бориб теғувчи қўшини хона бўйлаб тарала бошлади:

Онагизам,
Онагизам,
дориларом кунлар келди,
шафқатлари ол.
Бу кунларга етганлар бор.
Етмаганлар бор...

Ҳа, дориларом кунлар келди. Еганимиз олдимизга, устимиз бут. Эртанинг ташвиши йў. Бу кунларга етди келганлар баҳоли кудрат меҳнат қилиб, ризқ насибасини териб, ошини ошаб, ёшини яшаб юрибди. Шоир айтганидек, бу кунларга етмаганлар бор. Улар жанг майдонларида қўлиб кетган ўғлонлар, уруш йилларидан кейин оғир жароҳатлар асоратида ҳаётдан қўз юмганлар, фарзандлари, жигарлари доғда қўйиб адоий, тамом бўлган оназорлар...

Ана шуларни ўйлаб Халил Абдуллаевичнинг томоғига бир нарсга тикилгандек бўлди, беҳтиёр кўзида ёш ҳалқалади. Шу пайт хонадонга унинг ёшлиқдаги қадрдони, ҳамкасби Набижон Восихонов бир даста қизил гул кўтариб кириб келди. Меҳмоннинг дили ёришиб кетди. Хонада муаттар хид анқиди. Қадрдони унинг кўзига бошқача кўрибди. Улар кўчқолашиб бир-бирларини байрам билан табриклаганди.

— Зап келдинг-да, оғайни, ҳозир дилимдан ўтказиб турган эдим, — деди Халил Абдуллаевич дўстини ўтказишга жой тополмай ўзида йўқ хурсанд бўлиб. — Бир буларга эсини ашулашсанми, «Олманни отдим отганга»ни айтиб бераман.

Уртада шўх қаҳқаҳа кўтарилди. Бунинг та-

ғида бирор сир бор эди шекилли, инкала ўртоқ анча вақтгача кўздан ёш чиққунча қотиб қотиб қулиди. Улар урушнинг муҳқин кунларини истар-истамас эсласан ҳам, бугунги тинч-фаровон кунлар учун курашганларидан астойдил шод хўррама эдилар.

— Урушга сафарбар бўлганимдан кейин мени бўлажак жанг даҳшати эмас, бемор, ярадорларга қандай қилиб тиббий ёрдам кўрсатиш ташвиши қийнай бошлади, — дед гап бошлади Халил ана дастурхон атрофида тўп-лангачаларга қараб. — Сабаби уруш бошлангандан кейин ҳам тасовирим билан чала-чудла тугатдик. Ҳақиқий билим, тажриба жуда бўш. Шунинг учун урушга борами, қийналиб қолмай, деб ўзим билан бирга ҳар қил тиббий китоблар, дарсликлар солинган бир қоп орқалаб кетишман, дед. Аввал Қушқа шаҳридаги пулемётчилар кирилми юртида ҳарбий шифокор бўлиб ишга киришдим. Хизмат шунақа қизғин эдики, китоб кўриш ўқиди турсин, уйга хат ёзишга ҳам вақт етишмасди.

1944 йили ҳаракатдаги армияга юборилди. П-Украина фронтдаги алоҳида батальонда хизмат қила бошладим. Бу пайтта келиб, уруш жуда қизғин, ярадорлар эртаю кеч кўз очирмасди. Бу ерда ҳам китоб кўришга вақт бўлмади. Энди келиб бир жойда паноҳ топишимиз билан 2—3 кун ўтмай, яна янги жойга кўчиб ўтмай, ҳамма енгил-елиги юки билан илиб этиб машинага чиқиб олади ёки пидеа кетади. Мен эса зил-замин китоб тўла қоп орқалаб ҳали у машина, ҳали бу машинага қўл кўтараман, қийналаман. Кўпчилик устимдан кўздан, нега бу қоп кўтариб юрибди, деб. Охири бўлмади. Ўзимга ҳам жуда нашта қилди. Урушдан қайтишимда яна шу йўлдан қайтсам керак, ўшанда олиб кетарман, дедан кейинда йўл-йўлақай китобларимнинг рўйхатини тузиб, уларни қороз, газетага авайлаб ўраб, муштаҳам қилиб боғлаб, Украина қишлоқларидаги 2—3 хонадонга қолдириб кетдим. Уларнинг қўнимоғининг ҳам ён дафтарчамга аниқ қилиб ёзиб олдим.

Афсуски, ярадор бўлиб беҳуз ётганимда уларни йўқотиб қўйдим. Биз ҳар бир ярадор жангчимизни ҳаётга қайтариш учун жон олиб, жон бераётган бир пайтта Кенигсбергга пайтавасига кўрт тушиб қочётган немислар госпиталларда ётган ўз ярадор беморларини шартта-шартта отиб кетаётганликларини кўриб, бу вақийликлардан ёқа ушладим. Берлин таслим бўлгандан кейин мени япон милитаристларига қарши курашиш учун Узоқ Шарққа юборилди.

— Шундай қилиб фронт йўлларида ҳаёт китобини арақлабсизда, — ҳазил аралаш гапга қўшилдим.

— Ҳа, шундай бўлди. Ҳаётнинг ўзи катта мактаб экан. Ўзи сенга ҳамма нарсани ўргатиб, ўқитиб қўяр экан.

— Инқовоннинг уртанингизда фронт билан алоқадор бирор воқеа бўлганми? — дедим атай бойдан бери жим ўтирган Набижон Восихоновни суҳбатга қорлаб.

— Ҳа, бўлган, — деди у киши узоқ ўйлаб ўтирмай, сўнгра жанговар дўстига қараб маъноли кулиб қўйди.

— Москвдан Тошкентга поезда ашула айтиб келганимизни гапириб беринг, Набижон.

— Айтаман қандоқ. 1946 йил. Мен урушдан кейин Германияда хизмат қилардим, — хикоясини бошлади Набижон ана, — Москвага келиб Мудрова вазиригининг Тиббий-санитария бош бошқармасидан Тошкентга йўлланма олиб хурсанд бўлиб қайтаётсам, катта зи-

напоёда Халилжонни учратиб қолдим. Мен пастта тушайман, у тепага чиқаяпти. Ёш-ликдан бирга катта бўлганми, ўзганимиз. Орадан шунақа йил ўтди, кутимлагада бунақа жойда учрашиб қолиш ети ухлаб тушимизга ҳам кирамагач эди. Ўша ерда кучоқлашиб тур-пангашиб кетдик. Шунинг айтишарман-да, «тоғ тоғ билан учрашмас, одам одам билан учрашсин», деб.

Хол-ахвол «сўрашдик. Тез орада Халилжон ҳам Тошкентга йўлланма билан чиқди. Кетиш учун бирга чипта олдик. Вагонда одам кўп, жой жуда танқис, энг юқори сўрига чиқиб олганми. Қани энди гапимиз тугаса, Ҳамма таниш-билишларини бирма-бир эслаб чиқдик. Хурсандлигимиздан уйғу ҳам келмайдди. Поезд пулат йалларда хансираб, шош-риб Тошкент томон йўл олар экан, гилдаранлар остидан чиққан тақа-тақа, тақа-туғ деган овоз қўлогимизга ёқилиб кўй-дек эшитиларди. Шунда биз вагоннинг тебраниши, гилдарининг айланшидан чиқибётган товуш маромида йўлма-йўл фақат битта ашула айтиб келганми.

— Қанақа ашула эди?

— Олманни отдим отганга.

Сич калавотда ётганга.

Аччиғини чиқмасан.

Бир қучоқлаб ўпганга.

Бу ашуланинг руҳи бизнинг ўша пайтдаги ёшимиз, кайфиятимизга жуда мос эди-да, — бироз ийманиб кўшиб қўйди Набижон ана хикоясини тугатаркан.

Бахтимиз учун курашган бу икки жанговар дўстингиз Ғалаба байрами туғайли ойлар кўришини наини Халил Жалилов билди-сини, унинг марҳума онаси пок руҳини, балки бу ерга тўлганган меҳмонлар кўнглини ҳам жуда шод этиб, зав-шафқат тўлдириб юборди.

Жанг ва меҳнат фронтдаги хизматлари учун бир неча орден ва медаллар билан тақдирланган республикада хизмат кўрсатган шифокор Халил Абдуллаевич Жалилов пенсия таъинланган қарамай ҳамон ўзини бақув-дат ёшлардек дадил сезади. Тошкент областидаги Луначарский номи юрак касалликлар санаториясида меҳнат қилади, жамоат ишларида фаол қатнашади.

Фурсатдан фойдаланиб, давраларга фаёз кўришга юрган Халил Жалилов, Набижон Восихоновга ўхшаш минг-миглаб халоскорларимизга атаб юрагимга қўйилиб келган ушбу шеърини ўқиб юбордим:

Ғалаба байрами бўлсин муборак,
Эй голиб, музаффар халоскоримиз!
Суронли жанг-жадал йиллар тугоқ.
Эл-юртим гурури, ифтихоримиз!
Ғалаба байрами бўлсин муборак,
Азамат баҳолиб мардона халқим!
Дунёда тинчликка танич, байроқдор,
Шавкатли, шухратли дурдона халқим!
Қалблардан ўчмайга муҳтарам руҳи,
Улар машғул, чироқ йўлларимизда!
Янаша, курашга олға қорлович
Муваддас, ол байроқ қўлларимизда.
Кўз нури, қалб юрти, бебаҳо ёшлик
Эваси сизча қўрта голиб қайтингиз.
Мардик ва жасорат нишонини тақиб,
Юртга бахт-саодат олиб қайтингиз.
Вугунги авлодлар сиздан миннатдор
Бир умр фаровон тинч кунлар учун.
Евлар бош кўтарса, Исқандар тайёр,
Сиз каби Ватан деб аёмас кучин!

Искандар РАҲМОНОВ,
СССР Солиқини сақлаш аълочиси, СССР Қўроли Кучлари ветерани.

ЎЗАТ ҲУЗУРИДАГИ МАХСУС МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

ПОК НОМЛАРИ ТИКЛАНДИ

Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг ходимлари ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа идораларнинг вакиллари билан биргаликда СССР Олий Совети Президиумининг «Уттинчи қирқинчи йиллар ва элгинчи йилларнинг бошларидан содир бўлган қатагонларнинг қурбонларига нисбатан адолатни тиклашга оид қўшимча тадбирлар тўғрисида»ги фармониини бажариш ишнини ниҳонисига етказди.

Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитети ва прокуратураси, Қизил Барқий округи ҳарбий прокуратураси ходимларининг бир гуруҳи ўтган йили зўр бериб ишлади. Республикада яшайдиган ҳамда Сталин-Берия диктатураси йилларидаги беқудлик ва ўзбечликлик қурбон бўлган кишиларга нисбатан архивларда сақланган минглаб ишлар қайтадан кўриб чиқилди. Бундай «ишларнинг асарияти судлар томонидан эмас, балки суддан ташқари махсус тузилган органлар — «учликлар», «алоҳида кенашлар», «коллегиялар» томонидан давлат қораловчиларининг, оқловчиларининг, гувоҳларининг иштирокисиз кўриб чиқилганлиги галати ҳолатдир. Қўшнча улар айбланувчиларга лоақал битта ҳам савол бермай, одамларнинг тақдирини бир неча дақиқа ичда ҳал қилиб юборганлар, гайри-қонуний ҳукмлар чиқарганлар.

Махсус гуруҳ олдига ярим асрдан кўпроқ вақт муқаддам сохталантирилган «ҳужжатлар» асосида ҳақиқатни излаб топшидек мураккаб вазифа турар эди. Бу «ишлар» жуда усталик билан қалбақлаштирилган эди. Зўр гайрат билан бир йил давомида қилинган иш натижасида сои-сановсиз тўхтаб, бўғқонларнинг тағига етилди. Бўғқон архивда сақланган 12672 та жиний ишни ўрганди. Натияжада 18247 кишининг бутунлай оқлаш тўғрисида қарор қабул қилинди, чунки ҳукмлар суддан ташқари органлар томонидан чиқарилган бўлиб, содир этилган хатти-ҳаракатларнинг оғирлигига мос келмас эди; Айна вақтда Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг ходимлари оқлаш, гайриқонуний тарзда мусодара қилинган мол-мулкни қайтариб бериш, моддий зиён учун тоvon тўлаш масалаларни юзасидан граждандардан тушган етти юзтадан ортқ ариза ва илтимосни кўриб чиқилди. Бу аризаларнинг жуда кўпи

амалдаги қонуналарга мувофиқ равишда қондирилди. Шу билан бирга 154 та ишга оид ҳужм ўз кучида қондирилди. Давлатга қарши ҳақиқатан ҳам жиноят қилган 323 киши шу ишлар юзасидан ҳукм қилинган эди. Булар ватан хонилари, немис-фашист айвоқчилик ва қарши айвоқчилик органларининг жосурлари, қўноқувчилар, «Туркистон» легионларининг ва СССР бўлима-ларининг ҳарбий хизматчиларидан иборат бўлиб, совет граждандарига қарши жазо ҳаракатларида қатнашганлар.

Жисмоний ва маънавий жиҳатдан машаққатли иш қилинди. Давлат хавфсизлиги комитетининг махсус гуруҳи ходимлари ленинчи чекистлар гвардиясининг энг яхши намондалари қирғин қилинганга оид даҳшатли мисолларга дуч келдилар. Қатагонлар биринчи бўлиб айна шу қишлоқларга зарба урган эди. Уттинчи йилларнинг бошлари ва ўрталарида ГПУ-ОГПУ, кейинчалик НКВД ходимларидан йигирма мингга яқин киши қатагон қилинган эди, бу кишилар «халқ душманлари»ни тугатиш юзасидан берилган демократияга ва Конституцияга энд буйруқларга тоқат қилишни хоҳламаган эдилар.

Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетида оз миқдорда жиний ишлар қолди. Булар ўз вақтида жиний қонуналарда кўзда тутилган тартибга суд муас-сасалари томонидан кўриб чиқилган эди. Уларнинг ҳаммаси яқин вақт ичда қайтадан кўриб чиқилади.

Янгибўлғи поёфзал ишлаб чиқариш бирлашмасида махсуслот тайёрлашни қўлай-тириш ва унинг сифатини яхшилаш борасида қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Москва, Минск ва Тошкентдаги турдо корхоналар билан ҳамкорлик йўлга қўйилганлиги, цехлар техникаларни қайта жиҳозланганлиги туғайли яхши натижаларга эришляпти. Ҳозирги пайтда бирлашма болалар учун поёфзал тайёрлашга иختислаштирилди. Аҳил жамоа турт ойлик топшириқни ошириб бажарди.

СУРАТЛАРДА: 1. Бирлашманинг пешқадим ишчи-меҳнат ветерани Сабохат Юсуева. 2. Корхонанинг ишлаб чиқариш жараёндаридан бири.

Ф. ҚУРБОНБЕКОВ
олган суратлар.
(ЎЗАТ).

Меҳнаткашлир хати

«Қишлоқ ҳақиқати» назоратида СУҒУРТА ПУЛИ ТЎЛАНДИ

«Хурматли редакция! Мен сизгирмин 10 сўм 35 тиғин тўлаб мажбурий ҳамда 12 сўм 60 тиғин пул ўтказиб икитирий равишда суғурта қилдирган эдим. Афсуски, моллимиз юкумли касалликдан ҳалок бўлди. Бу ҳақда тегишли ҳужжатлар бор. Бунинг яқин суғурта инспекцияси бошлиғи ўртоқ Товбоев ҳам раян билди. Шундай бўлса-да, мени сарсон қилишиб пулини беришмасляпти.

Ўзим совхозда ҳайдовчи бўлиб ишляйман. Опадиган маошим маълум. Ахир мен қачонгача арзанмаган иш учун районга югуришимни керек. Шу масалада менга ёрдам беришларингизни сўрайман.

Қўзбой УРОЛОВ,
Октябрь районидаги «Уч қаҳрамон» совхозини.

Ушбу арıza юзасидан халқ депутатлари Октябрь район Совети ижроия комитетидан қуйидаги жавоб олинди:

Қўзбой Уроловнинг «Қишлоқ ҳақиқати» газетасига йўлланган шикоят район молли бўлими томонидан ағрофлича текширилди. Унда келтирилган ҳақиқатларнинг тўғрилиги ўз тасдиғини топди. Айбдорга чора кўрилди. Қ. Уроловга 397 сўм 50 тиғин анқидорда пул тўланди. Юсуевнинг икити-ликларини қайта текширилганга йўл қўймаслик юзасидан тегишли чора-тадбирлар белгиланди.

ТАРТИБСИЗЛИКЛАР ОРТИДА КИМ БОР?

Ҳамма воқеа Андижондаги «Спартак» стадионидан бошланди. У ерда 2 май кунини Тошкентнинг «Пахтакор» футбол командаси маҳаллий «Спартак» командаси билан учрашини керак эди. Хўш, «Спартак» командаси билан «Спартак» футбол клуби маъмурияти вилеят спорт комитети ва вилеят кассада союз уюш-маси, вилеят партия ва совет идораларига маълум қилмай, Тошкентнинг «Пахтакор» клуби маъмурияти билан футбол бўйича ўртоқлик ўйинини ўтказиш тўғрисида келишиб олинган. Ўзини оралиғидан танаффузда стадионда пул-буом лотереяси ўйналиши керак эди.

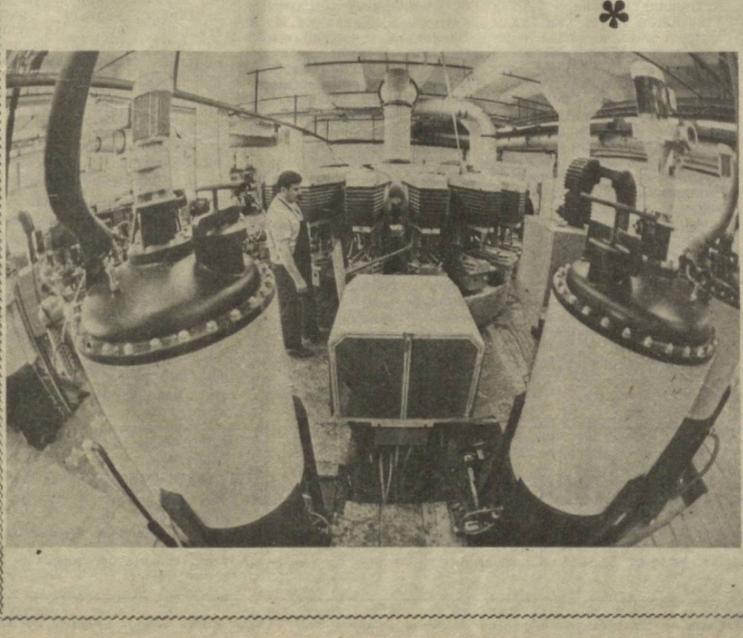
Бирок «Пахтакор» командаси учрашуга келмади — унинг асосий аъзоларидан бўлган беш ўйинчи лат еганлиги маълум бўлди. Шунга қарамай, «Спартак» футбол клуби маъмурияти учрашув барбод бўлишини оила туриб, ҳатто ўзини кун ҳам иштибозларга билет сотаверди. Кўп иштибозлар билетларни қайовчиларнинг қўлларидан олаётган эди.

Учрашув бўлмаслиғини биллиб ғазабланган иштибозлар «Спартак» клуби маъмурияти бунни тушунтириб беришини талаб қилди. Клуб президенти Шокиржон Исоқов «Пахтакор» ни-

ёрдам олган Андижон икити ишлар органларининг кучин билан беобонлик тўхтатиб қолганга мувофиқ бўлинди. Вилеят прокуратураси оммавий тартибсизликларини келтириб чиқариш фактларин юзасидан бир қанча жиний иш қўзғади.

Айбдорлар жазоланишига шубҳа йўқ. Ленин ҳамма ҳам қилмишига яраша жазоландими? Тартибсизликларнинг ҳақиқий айбдорларини, уларнинг ҳақиқий ташкилотчиларини ва гия-гизловчилар — ҳокимият сари иш-тилайтган қора кучларнинг вакиллари яна панада қол-масмикан? деган саволлар ўртага ташланмоқда.

Уларни аниқлаш, ҳақиқий башараларини халққа кўрсатиш — фақат ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг иши эмас, бу ишни бугун жамият, бутун халқ манфаатларини кўзлаб амалга ошириш зарур. Чунки ур-йиқит қилиш ва ўт қўйиб юбориш учун кўчаларга чиққан ешларни кимдир шу йўлга бошлаган. Андижонда футбол ўйини барбод бўлганга сабабли юзага келган бу воқеа оммавий безорилик тусига кирганлиги, аниқ бир мақсадга йўналтирилганлиги мутлақо тасодифий эмас. Бу воқеа республика Олий Совети қабул қилган «Жамоат тартиби ва граждандарнинг хавфсизлигига қарши қаратилган хатти-ҳаракатлар учун масъулиятни кучайтириш тўғрисида»ги фармони қондаларини тўғридан-тўғри бузғишдир.

КЕЧИРИМ

Самолётда учинча кинма етсин. Фарғонадан Тошкентга кўз очиб югурича олиб келиб қўяди. Ленин аэрофлот касалларидидаги исхалқилар кишини равишдади. Яқинда шундай воқеа яқин ҳам бошқача тушди. Қўлмада билетини бўла туриб Фарғонадан улоқланди. Хурматли редакция қачон бу соҳада тартиб ўрнатылади!

М. СОДИКОВ,
Богод районидаги «Москва» совхозини.

«Текширишда хатда кўрсатилган фактлар тасдиқланди. Белгиланганда ортқича билет сотганини учун касбдор А. Азимовга ҳайфсан эълон қилинди. Юк ташкил хизмати бошлиғи В. Богодесар каттиқ оғхалтирилди. Бундай нуқсонларга йўл қўймаслик тадбирлари белгиланди. Ходимларимиз аяби билан кишини аҳолида қолдирганини учун Ўзбекистон ССР граждандар авиацияси бошқармаси ўртоқ М. Содиковдан кечирим сўрайди.

А. ТАРСУКОВ,
Ўзбекистон ССР Граждандар авиацияси бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари.

«БУ ДУНЁДА БОРМИКИН БАҒРИ БУТУН?»

«Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг 1989 йил 13 сентябрь сонида босилган юқоридаги сарлавҳали мақола одоб-ахлоқ маззунга бўзилган эди. Унда турли сабаблар билан бир-бирларига маламот тоши отаётган эр-хотинлар, тирик етим қолаётган нарсасида гўдаклар тақдирини хусусида сўз юритилганди. Редакцияга келган хатлар асосида тайёрланган маъқур умумлашма материал бошқаларга ибрат бўлиши деган мақсадда эълон қилинганди.

Бирок мақолада тилга олинган ғалабалли Сарвар Мансуровнинг тақдир айнан Бахмаллик Севара Мансурованингга ўхшаб қолган. Аслида бу фактлар унинг турмуш ўртоғи Абдулла Мансуровнинг редакцияга йўлланган мактуби асосида битилганди. Масала қайтадан чуқурроқ ўрганилганда А. Мансуровнинг нотўғри фактлар ёзиб редакцияни қалитганлиги аниқланди.

Андреев В. И.: «...Гапнинг рости, прокурорлик назорати Гдьянинг узоқлашди, у ўзи хон, кўлаканас майдон бўлиб қолди... Шу ерда ўтирган коммунистларнинг сукут аломати — ризо қабилда иш тутишлари, бизнинг принципчиликларимиз Гдьянинг шохсул ва қиёқ олинган бўлиши билан берилди». Сироткин Н. Н.: «...Ҳама нарса икки шахс иштирокида бериб кўйилди, прокурорлик назорати умуман олиб борилмади». Хитрий Ю. А.: «...Неча Гдья тергов устидан назорат қилувчи прокурорларга бундай деди: «Кўларингизга қиёқ солиш учун менга бор-йўри бир ҳафта керак». Сбоев А.: «Тергов қисмида прокурорлик назорати юзани олиб борилган, тўғриси, умуман бундай назорат ўрнатилмади, дейиш мумкин...».

Бинобарин, СССР прокуратурасида сақланган ҳужжатлар гувоҳлик беришча, тергов гуруҳи ходимлари томонидан қонунчиликни кўп қўл равишда бузиш ҳоллари рўй бераётгани ҳақида жиддий шикоят ва маълумотлар дастлаб Москвага 1983 йил охирида кела бошлаган. 1984 йилда эса бундай хатлар сон анча кўпайган. Бироқ шикоятлар ва маълумотлар амалда текширилмади, ўрганилмади, қўлга кетмади. Пировад натижада Карақозовнинг беватан қўли билан ёки бошқалар орқали Гдьянинг ўзи жаавоб бериш учун кўнатирилган. Гдья ёзиб берган икки эътибор ҳам оғзаки гап бўйича СССР прокуратураси раҳбарлари Рекунов, Сорокин, Катусев ўз номларига келган шикоятларни асосиз деб ҳисоблаб, эътибордан четда қолдираверганлар. Буларнинг ҳаммаси терговдагилик ва гувоҳларнинг иродасини букиб қўйган, улар Гдьянинг ҳар нарсаси қўлдорлигига ишона бошлаганлар ҳамда ўзларига ҳам, бошқаларга ҳам нисбатан сохта кўрсатмалар беришга мажбур бўлганлар.

Четта чиқиш ҳолларини баъзан очиб ташлаш ҳамда мана энди аниқланаётган қонунни кўп қўл равишда бузишларнинг олдини олиб қилиш мумкин эди».

Комиссиянинг аниқлашча, ўзбекистондаги олти йиллик иш даврида маҳбуслар томонидан ҳам гувоҳлар томонидан ҳам ўзини ўзи ўлдирганидан иборат ўрта ҳодиса содир бўлган. Бундай ҳодисаларнинг ҳар биттаси фавқулодда воқеа ҳисобланади, жиний иш қўзғаш ҳамда қўқур текшириб чиқишни талаб этади. Агар терговдагилик ҳақоратланаётганини СССР прокуратурасидан яшириб қилиш мумкин бўлса, ўзини ўзи ўлдирган ҳоллари ёпилиб кетмайди. Бунинг устига Мирзабоев, Гойнов ва Хожимуратовнинг ўзини ўзи ўлдирганини бу фожиялар терговни қонунга зид усулларда олиб бориш билан тўғрисидаги тергов боғлиқ бўлган, деб ҳулоса чиқаришга етарли асослар бор. Аммо СССР прокуратураси мажкур фожиявий ҳолатларни жуда юзани текширилган. М. Н. Мирзабоев иши бунга тилш мисол бўла олади. У акиси Гани Мирзабоев иши бўйича гувоҳ сифатида тўтқунлиқда сақланган, Гдья 1984 йил 5 июлда шундай фармойиш берган: «Маҳмуд Мирзабоев сўроққа қаҳриллини ва бойликлар қаҳриллини бўй-қўйилгани ҳақида тўғри кўрсатмалар беришга бўйсундирилсин». Гарчи гувоҳларнинг терговни хузурига бичинчи мартаба фақат қаҳриқ қоро-

прокуратураси Хожимуратовнинг ўзини ўзи ўлдирганини далили бўйича тергов ўтказилиши назоратчи прокурорга эмас, балки уни сўроқ қилган Гдья гуруҳининг ўзига топшириш.

СССР бош прокурори А. Рекунов Гдьяга нисбатан мурувват кўрсатиб келганлигини таъкидлаш керак. Тўғри, бош прокурор 1984 йилда қонунни бузганликлар, оқибат натижада Мирзабоев ўзини ўзи ўлдирганлиги учун Гдья, Иванов ва баъзи бошқа терговчиларга хайфсан эълон қилган. Орадан бир ярим йил ўтгач, Музаффаров, Қудратов ва бошқаларни айбон бўйича ишларни текшириш пайтида бир неча катта пора узатганларни жиний жавобарликка тортаманликлар, ҳатто мансабдан четлаштириш масаласини қўйманликлар учун А. Рекунов Гдья билан Иванова яна хайфсан берди. Комиссиямида А. Рекуновнинг сўзларини эшитганимида у 1986 йилда Т. Х. Гдьянинг гуруҳи раҳбарлиқдан четлаштирилганини, ўзбекистондаги тергов гуруҳининг бошлиғи этиб Г. Карақозовни тайинлаганини айтди.

Бироқ СССР бош прокурорининг бундай баёноти бирон-бир ҳужжат билан тасдиқланмади. Гдьянинг шахсий ишида қайд этилмади. Аксинча, 1986 йил куни Т. Х. Гдья тергов гуруҳи раҳбари сифатида икки баравар маоши микдорига пул билан мукофотланган. У 1989 йил майнинг боши-

прокуратурада эса биринчи навбатда тергов ишларини эмас, балки ижтимоий ва давлат фаолиятининг жамия соҳаларида қонунчиликка риоя этилишини назорат қилиб бориш вазифасини қўладириш зарур, деб ҳисоблайди. СССР прокуратураси раҳбарлигини ҳам жиддий равишда янгилаш ва мустақиллаштириш, «телефон ҳуқуқи» қолдиқларини тамоман йўқотиш лозим. Бутун одил судлов системасини ҳуқуқий ва ташкилий жиҳатдан ислоҳ қилиш зарур, чунки у ўтмишда ҳам, ҳозир ҳам кўпгина одил фуқароларга бефарқлик ва эътиборсизлик қилиб кел-

ляпти, қонун олдида ҳамма — одил фуқаро ҳам, юқори мансабдор шахс ҳам баравар эканлигини унутиб қўймоқда. Одил судлов жазолаш, ўч олиш, унга татсиб кўрсатишга қодир ҳар қандай каттақонуний хохиши-иродасини ифодаловчи қурол бўладиган вазиёта хотима бериш керак. Нодемократик усуллар билан демократик давлат барпо этиб бўлмайди. Ноқонуний воситалар билан қонунчиликни қарор топтириб бўлмайди. Биз СССР прокуратураси ва Т. Х. Гдьянинг тергов гуруҳи ишларини ўрганиш чоғида ана шу принципларга амал қилдик.

СССР ПРОКУРАТУРАСИНING Т. Х. ГДЛЯ РАҲБАРЛИГИДАГИ ТЕРГОВ ГУРУҲИ ИШИ ТЎҒРИСИДА

Юқориди айтилганлардан қайси сабабларга кўра, Ўзбекистон раҳбарлигида йул қўйилган кўпдан-кўп қонунчиликни бузиш, нахта этиштиришда қўниб ёзиш, пора хўрлик ва бошқа жиноятларни текшириш учун бир неча тергов гуруҳи тузиш зарур бўлиб қолганлиги равшан. Т. Х. Гдья бошчилиқ қилган гуруҳ шуларнинг биттаси эди. 80-йилларнинг бошида Ўзбекистонда (фақат ўша ернинг ўзидagina эмас) реал вазиёт шундай бўлдики, об-

эса қўшимча тергов ўтказиш учун қайтарилган. Битта республикада қарий олти йил мобайнида фаолият кўрсатган 200 терговдан иборат гуруҳ учун бундай вазиётни салмоқлиқ деб бўлмайди. Олти йил мобайнида Гдья гуруҳи терговчилари томонидан 22,3 миллион сўм пул, 15 миллион сўмлик заргарлик буюмлари мусодара қилинган. Бироқ дастлаб тергов бошлаган СССР Давлат хавфсизлиги комитети ходимлари томонидан шуриланган 12,9 миллион сўмлик пул ва бойликлар ҳам шу ҳисобга кирди. Ўзбекистондаги сон жиҳатидан анча кичик бўлган бошқа тергов гуруҳлари эса 100 миллион сўмга яқин пул ва қимматбаҳо буюмларни мусодара қилишган. Агар фақат пахта бўйича қўшиб ёзишларнинг ўзи «пихоний» истисодийёт оборотида камида 2 миллиард сўми киритганини назарда тутсак, бу унчалик катта муваффақият эмас.

Бошқа хил фарзли жиний қилишлар натижасида ўлар билан жуда кўп пул ва бойликлар ҳам эсдан чиқарилган.

Гдья гуруҳи қамоққа олган кишилар орасида беш нафар миллионер бор эди. Қ. Камоловдан 6,8 миллион, М. Худойбергеновдан 5,6 миллион, К. Нуримовдан 1,84 миллион, И. Усмоновдан 1,3 миллион, Примовдан 1,3 миллион тортиб олди. Бирок тергов гуруҳи назарга тушган қўлба миллионерлар Гдья жазосидан қутулиб қолди, деб айтишга ҳамма асослар бор. Ваҳоланки уларнинг баъзилари гувоҳ сифатида сўроқ қилиниб қолмасдан, ҳатто қамоққа ҳам олинган эдилар. Т. Х. Гдья кўрсатмасига мувофиқ тергов диктатор эътибори партия ходимлари, область партия комитетлари ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиблари, КПСС Марказий Комитети, СССР ва Ўзбекистон Ички ишлар министрлиги маҳкамаларининг маъсул ходимларига қаражатли. Шу билан бир қаторда шавдо-хўналик раҳбарлари ҳам қамалганлар.

Бироқ улар аввалда бир неча ой сақлаб турилганларидан кейин у ёки бу юқори мартабали ходимга пора берганликларини эътироф этишга, озоликка чиқариб юборилган, охиран жиний ишлар эса тўхтатилган. Жумладан, Н. В. Иванов ўз қарори билан 70 кишининг жиний ишини бекор қилган. Улардан олинган кўрсатмалар пораси микдори 2 миллион 358 минг 481 сўми ташкил этади. Айримлари 200, 215, 240 минг сўмдан кистирганидан, Маълумки, пора берган эътибори партия ходимлари, область партия комитетлари ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиблари, КПСС Марказий Комитети, СССР ва Ўзбекистон Ички ишлар министрлиги маҳкамаларининг маъсул ходимларига қаражатли. Шу билан бир қаторда шавдо-хўналик раҳбарлари ҳам қамалганлар.

СПОРТ АХБОРОТИ

СОВРИН КИЕВЛИКЛАРДА
Биллур соврин — СССР кубоги учун ўтказилган бу йилги мусобадаги ниҳосинга етди. Кивнинг «Динамо» ва Москванинг «Локомотив» командалари ҳал қилувчи финал учрашувига бахшландилар. Таъкидлаш зарурки, кучлар нисбати тенг эмас эди. Украина футболчилари олий лига биринчилигида муваффақиятли қатнашиб, пешқадамлар сарфидан борайтган бўлсалар, темир-йўлчилар куйи лигада ўйнашга эришди. Бу ҳол учрашув давомида ҳам яққол сезилиб турди. Кив динамочилари илк дақиқалардан ташаббусни қўлга олиб, рақибларини «кўз очирмай» қўйдилар. Улар майдоннинг барча бурчарида фаол ҳаракат қилиб, хавфли вазиёт содир қила бошладилар. Бу ўз натижасини берди. Динамочилар темирйўлчилар дарвозасини уч марта ба ишғол этишди.

Гарчи пойтахт футболчилари жаавб тўпини киритиб, ҳисобни ўзгартиришга эришган бўлсаларда, бу динамочилар натижасига тасир қиларди. Умумий ҳисоб ҳал қилувчи учрашув ўтказилди. Финал матчида 6:1 ҳисобида «Локомотив» қўлини қўйди. Кивнинг «Динамо» футболчилари натижасини берди. Динамочилар темирйўлчилар дарвозасини уч марта ба ишғол этишди.

Шундай қилиб, Киев динамочилари 1989—1990 йилларда СССР кубоги учун ўтказилган мусобанинг голли бўлиди. Улар биллур совринни тўққиз мартаба қўлга киритдилар. Бошқа айтганда, бу борада Москва спартакчиларига етиб олдилар.

ЖАҲОН ЧЕМПИОНЛАРИ
Швейцарияда икки ҳафта давом этган жаҳонли хоккей бўйича шавдо ва Европа биринчилиги ниҳосига етди. Ер кўрасидаги кучли командалар қатнашган бу йилги мусобада икки босқичда ўтказилди. Сақки команда дастлаб саралаш учрашувларида иштирок этиди. У жаҳон ва қитъа биринчилигининг биринчи босқич бахслари эди. Унда Европа чемпионатининг совриндорлари ҳам аниқландилар.

Илк босқич бахсларида совет хоккейчиларининг омади келмади. Улар иккинчи ўринни олиб, кумуш медаллар билан тақдирландилар. Шведия терма командаси олтин совриндор бўлди. Чехословакия хоккейчиларига эса бронза медаллари насиб этди.

Саралаш учрашувларида дастлаб тўрт ўринни эгаллаган Канада, Шведия, СССР ва Чехословакия терма командалари жаҳон биринчилиги учун курашини давом эттирдилар. Мамлакатимиз хоккейчилари дастлаб Шведия терма командасини 3:0 ҳисобида енглдилар. Сўнгара канадаликларни 7:1 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Куйи кеча совет ва чехословак хоккейчилари ўртасида жаҳон биринчилигининг ҳал қилувчи учрашув ўтказилди. Мамлакатимиз вакиллари унда ҳужумкор ўйин кўрсатдилар. Хоккейчиларимиз рақибларни дарвозасини беш мартаба ишғол этишди. Чехословакия терма командаси эса бунга битта ҳам жаавб бера олмади. Натижада мамлакатимиз хоккейчилари ойна жаҳон чемпиони бўлиб, олтин медаллар билан тақдирландилар.

Шведия ва Канада терма командалари ўртасидаги учрашув 6:4 ҳисобида биринчи мамлакат хоккейчиларининг галабаси билан тугади. Натижада шведлар кумуш, чехословаклар бронза медалларига сазовор бўлдилар.

Мухаррир ўринбосари Н. ЕҲУБОВ.

С Ъ Е З Д Т О П Ш И Р И Ҳ И Ғ И Ғ А Т И Б И З Н И Ғ

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЪЗДИНИНГ СССР ПРОКУРАТУРАСИНING Т. Х. ГДЛЯ БОШЧИЛИГИДАГИ ТЕРГОВ ГУРУҲИ ФАОЛИЯТИ БИЛАН БОҒЛИҚ МАТЕРИАЛЛАРНИ ТЕКШИРИШ КОМИССИЯСИНING ҲИСОБОТИ

зи билан тақлиф этиш таомлида бўлса ҳам М. Н. Мирзабоевга нисбатан 6 июлда мажбурият олиб келиш усули қўйилган. Мирзабоевни Гдьянинг ўзи терговчилардан Иванов ва Лобарнинг иштирокида соат 16 дан 23 гача сўроқ қилган.

Шундан сўнг у сўроқ ўтказилганда хонада қондирилиб, оғзини қўқулаб қўйилган — 5,8 эртаси куйи саволи-жавобини яна давом эттириш мақсадида. Бироқ 7 июль куйи эрталаб Мирзабоевнинг жасади Давлат хавфсизлиги кенгашида Бухоро область бошқармаси биноси дарвозаси олдида топилган. Терговчининг маълумотларига қараганда, Мирзабоев иккинчи қаватдаги майнинг-спорт хонасидан — 5,8 метр баландликдан ўзини ташлаган. Чўнтагидан топилган қорғоша шундай сўз бор эди: «Уроқлар, сизга мен ваъда қилган нарсаси ақлида йўқ. Мен тентакни кечиринглар, сизларни алдадим».

Гувоҳ ўзини ўзи ўлдирганлиги далили бўйича ҳодиса содир бўлган жой қўздан кегириб чиқилган, теъдан жиний иш қўзғатилди. 7 июлдаёқ Бухорога СССР прокуратураси тергов қисмининг катта прокурори К. Г. Маурукевич этиб борди. Бироқ номаълум сабабларга кўра М. Мирзабоевнинг ўзини ўзи ўлдирганлиги далили юзасидан жиний иш текширишга ҳолис ва виждонан ёндашганда эди. 1984 йил июль-август ойидаёқ у Гдья, Иванов, Карташян, Боров ва бошқа бир қатор терговчиларни шидан четлаштириш ҳамда уларни жиний жавобарликка тортиш масаласини расмий равишда ўртага қўйган бўларди. 1984 йил августда 18/62926—84-сон жиний иш бўйича чала ва ноҳолис тергов ўтказилганлиги ҳамда қарор қабул қилинганлиги энг аввало К. Г. Маурукевич, Г. Карақозов ва О. Сорока айбдордилар.

Бошқа гувоҳлар ва терговдагиларнинг ўзини ўзи ўлдиргани далили бўйича ўтказилган тергов ҳам худди шундай ноҳолис ҳамда чала-кам-чати бўлган. Масалан, Ўзбекистон ССР ИИМ ходими Хожимуратов ўз бошича Жамоловга пора берганлигини терговда «бўйинга олади». Аммо икки кунлик сўроқ қилишлардан кейин у ўзини олдида ҳам ҳат эмиб. Жамоловга нисбатан тўхтатиб қилинган аниқлаш, тергов пайтида қўйноқларга солинган, дўпосланган, дағдалар бўлган, инсоний қадрияти топталганини баён этишга фақат суддагина аниқланди. Суд-медицина экспертизасининг ҳулосаси Хожимуратов танасида налр-лашлар изи борлигини, у вақт маъносида дастлабки терговдаги сўроқлар пайтида тўғри келишини кўрсатди. Шуниси галатки, СССР

га қадар тергов гуруҳига раҳбарлиқни давом эттирган. Комиссия шундай ҳулоса берди: А. Рекунов очир-қад-очик Т. Х. Гдьянинг ўз паноҳига олган, қонунчиликни қўқулаб бузиш ҳоллари оқибатини қолдирган, ваҳоланки, бошқа терговчилар бундай қўқураш учун аллақачон ишдан четлаштирилган, ҳатто жиний жавобарликка тортилган бўлур эдилар. А. Я. Суҳарев ҳам Гдья гуруҳи фаолиятини билдирди билан текшириб чиққан йўқ. Айнан Гдья ва Карақозовнинг ахборотларига кўра, А. Я. Суҳарев кейинчалик оқланган баъзи шахсларни ҳисоба олиш учун ижозат берган. Гдьянинг тергов гуруҳи фаолиятини яхшилаб текшириш аслини олганда 1989 йилнинг майдагина бош-

лари ижтимоий адолат принципларидан анча узоқлашиб кетганликлар, қонуни ва аҳ-қоннинг ҳамма нормаларини топтаганликлар ҳақида га-пирилганда муболага йўқ. Порахўр унсурлар ўзбек халқини, шафқатсизларга эътибор ҳисобига боғиб бордилар. Биз бу ҳақда эслатаётганимизнинг боиси шундаки, ҳозирги пайтда тергов ишларида турли хил суниет-молликлар ва камчиликлар баҳонасида умуман тергов гуруҳларининг ишини батамом қоралашга, Ўзбекистонда, шунингдек, мамлакатнинг бошқа минтақаларида кенг қўлланил ва тармоқ отган порахўрлик системаси мав-жуд бўлганлигини инкор этишга уриниш ҳоллари ҳам учраб турибди. Ана шу маънода комиссиянинг Гдья гуруҳи қийин шароитларда, порахўр доираларнинг қат тик қаршилигида катта ва зарур иш қилганлигини йўққа чиқариш фикридан узоқ. Бу Ўзбекистонда ишлаган энг катта гуруҳ ҳисобланади.

Унинг иختирига ҳатто ҳар-бий вертолётлар, автоматчи-лар, транспорт, видео техника ва ҳоказолар бериб қўйил-ган эди. Бироқ комиссияни Гдья ва Иванов тергов гуруҳининг бир қанча ходим-лари пайтида сон-саноксиз қон-нунчиликни бузиш ҳоллари бузганлигини ҳам Олий Со-ветдан яшира олмади. Тер-говчилар, бошқа ҳуқуқий му-ҳофазга қилиш органлари-нинг ўзлари қонунни бузи-ш учун, тергов ва қонун-чиликнинг қадр-қиймати са-риқ қагага арзимай қолади. Биз қайта-қайта таққорлаш-га мажбурмиз, жамийи ҳу-қуқий муҳофазга қилиш ор-ганлари қонунчиликни бузиш ҳолларига қарши курашда энг аввало ўзлари қонун та-лабларига қатъий риоя этишлари шарт. Афсуски, бу талаб, ҳуқуқий давлат-нинг ҳеч оғинмай амал қи-лядиган нормасини Гдья ва Иванов, уларга яқин бўл-ган баъзи терговчилар кўп-мартоба бузганлар.

СССР прокуратураси ма-териалларидан маълум бўли-шича, Гдья гуруҳи қамоққа олган ҳар икки кишидан би-ри кейинчалик батамом оқ-ланган, уларнинг ишлари судга етиб бормаган. Суд-оранларига 69 кишининг и-ши оширилган, тўрт судла-нувчи оқланган. Гдья бил-лан Иванов лавозимларидан четлаштирилганларидан ке-йин бир неча киши оқлан-ган, баъзиларнинг ишлари

Маълумки, турғунлик йилларида Л. И. Брежнев яқинлари орасида қарор то-пан ўзошимчилик, маъқени суниет-мол қилиш ва га-раздўйлик вазиёти маъму-ри системанинг бир бўла-ғига айланиб қолган ҳуқу-қий муҳофазга қилиш орган-ларининг қўлини боғлаб, уларни партия ва давлат ҳокимияти механизмининг худ-ди занг каби емириб этган порахўрликка қарши таъ-сирчан ва самарали кураш олиб бориш имкониятидан маҳрум этган эди. Кўпгина ҳолларда ҳуқуқий муҳофазга қилиш органларининг ўзла-ри хатарли бузилиш ва қай-та турғунлик дучор бўлиш-ди. Бу соҳадан ишлар аҳ-вол илғини беш йил мо-баранга ҳам жиддийроқ ўз-гартириш йўқ. Марказда ҳам, жойларда ҳам айнан ана шу прокуратура органларида қайта қўриш жуда сўст бор-моқда. Комиссия Ўзбеки-стонда ишлаган терговчилар зиммасидаги маъсулиятини, бу ишларнинг натижаси учун Т. Х. Гдья ва Н. В. Ивановдан шахсий жавобар-ликни соқит қилмагани ҳолда биз таҳдид этганган иш атрофида рўй берган ва-зиёт учун энг аввало СССР прокуратурасининг собиқ ва ҳозирги раҳбарлари асосий сениб ва ҳуқуқий жаавоб-гардилар, деб ҳисоблайди. Биз афсус билан шунини қай-дат эътибор, тергов ишлари ҳамда назорат олиб боришда аниқланган камчиликларни қўқуришти муайян даражада ҳозирги пайтда СССР про-куратурасига ҳам, бутун ҳу-қуқий муҳофазга қилиш сис-темасига ҳам хос бўлиб ту-рибди. Комиссия барча да-лаватдаги прокуратура кадр-ларини анча мустаҳкамлаш, ҳамма ҳуқуқий муҳофазга қилиш органларининг тер-гов ишларини бйрлаштириш,

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана. Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Мухаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлими — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриятининг Меҳнат Қизил Байроқ орденили Босмахоноси. Тошкент шаҳри.

Р. — 01282.

Д. 1186. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12